

STANOWISKO RADY OCHRONY PRACY

w sprawie realizacji II etapu programu wieloletniego pn. "Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy" w 2012 r.

Rada Ochrony Pracy na posiedzeniu 19 marca 2013 r. zapoznała się z wynikami realizacji w 2012 roku programu wieloletniego pn. "Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy" koordynowanego przez Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy.

Ponieważ rok 2013 jest ostatnim rokiem realizacji II etapu programu, niezbędna była ocena o charakterze śródkresowym uzyskanych wyników w aspekcie osiągnięcia celu głównego programu ustalonego jako "Opracowanie innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych i technicznych, ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich oraz nowych wyrobów, technologii, metod i systemów zarządzania, których wykorzystanie przyczyni się do znacznego ograniczenia liczby osób zatrudnionych w warunkach narażenia na czynniki niebezpieczne, szkodliwe i uciążliwe oraz ograniczenia związanych z nimi wypadków przy pracy, chorób zawodowych i wynikających z tego strat ekonomicznych i społecznych".

Program ukierunkowany jest na osiągnięcie następujących celów szczegółowych:

- stworzenie możliwości spełnienia wymagań wynikających z dokumentów strategicznych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy oraz postanowień dyrektyw Unii Europejskiej,
- opracowanie rozwiązań dotyczących objęcia niezbędną ochroną osób pracujących w warunkach zagrażających życiu lub zdrowiu dla zapobiegania ich wykluczeniu z rynku pracy,
- rozwój metod systemowego zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy, ze szczególnym uwzględnieniem oceny i ograniczania ryzyka zawodowego w przedsiębiorstwach (w tym małych i średnich),
- poszerzanie stanu wiedzy o przyczynach i skutkach wypadków przy pracy i chorób zawodowych związanych z pracą oraz o opłacalności ekonomicznej działań prewencyjnych na poziomie państwa i przedsiębiorstwa,
- kształtowanie i promocja kultury bezpieczeństwa wśród pracodawców i pracobiorców przez rozwój nowoczesnego systemu edukacji i informacji społeczeństwa w powiązaniu z cyklem życia od dzieciństwa do emerytury.

Program jest realizowany planowo zgodnie z uchwałą nr 154/2010 Rady Ministrów z dnia 21 września 2010 r. Uzyskano już ponad 500 produktów o charakterze rozwiązań technicznych, organizacyjnych i społecznych. Kilkanaście z nich było nagrodzonych na wystawach międzynarodowych i krajowych oraz objętych ochroną patentową.

Rada Ochrony Pracy na podstawie Raportu z realizacji programu wieloletniego w 2012 r. oraz zaprezentowanych podczas posiedzenia przez przedstawicieli Koordynatora wyników programu wysoko oceniła uzyskane rezultaty badań naukowych i prac rozwojowych oraz zadań z zakresu służb państwowych.

Na szczególne podkreślenie zasługuje szeroki zakres zróżnicowanych działań upowszechniających i wdrażających, prowadzonych przez CIOP-PIB i partnerów. Ważny jest tu, uruchomiony przez Koordynatora Programu, proces monitorowania osiągnięcia wskaźników produktów, rezultatów i ich szacowanego oddziaływania na stan poprawy warunków pracy. W latach 2008-2012 wykorzystanie w praktyce wyników programu umożliwiło poprawę warunków pracy ok. 1 mln 60 tysięcy zatrudnionych. Od początku realizacji programu CIOP-PIB ściśle współpracuje zarówno z instytucjami państwowymi, w tym organami nadzoru i kontroli, jak i z kilkuset przedsiębiorstwami. Wyniki prac realizowanych w programie są ponadto ogólnodostępne w Internecie, a stopień wykorzystania tych zasobów lokuje Instytut na 7. miejscu w Polsce wg światowego rankingu Webometrics.

Niepokojące są jednak dane Głównego Urzędu Statystycznego, które wskazują, że w latach 2009-2011 liczba wypadków przy pracy wzrosła o niemal 12%. Jako podstawowe przyczyny wypadków przy pracy wymienia się nieprawidłowe zachowania pracownika (54%), niewłaściwą organizację pracy (11%) oraz niewłaściwy stan czynnika materialnego (9%).

Z powodu niekorzystnych warunków pracy, pracujący w Polsce wciąż są bardziej narażeni na choroby zawodowe oraz problemy zdrowotne związane z pracą niż pracownicy w innych krajach UE. W 2011 r., mimo 12-procentowego spadku liczby zachorowań w stosunku do roku poprzedniego, stwierdzono w Polsce 2562 nowe przypadki chorób zawodowych. Większość chorób zawodowych to choroby powstałe w wyniku wieloletniej

ekspozycji na szkodliwe dla zdrowia czynniki fizyczne i chemiczne oraz uciążliwości wynikające z niespełnienia podstawowych wymagań ergonomii.

W 2011 r. koszty bezpośrednie Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych wyniosły 5,12 mld zł; a łącznie z kosztami pośrednimi liczonymi wg metodologii Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) oraz Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Miejscu Pracy (EU-OSHA) wyniosły ok. 20,5 mld zł, tj. ok. 1,4% PKB.

Powyższe dane wskazują, że istnieje pilna potrzeba podejmowania dalszych działań ograniczających negatywne skutki wynikające z nieodpowiednich warunków pracy poprzez rozwiązania techniczne i organizacyjne oraz skuteczną edukację i szkolenia.

Działania te są szczególnie istotne obecnie w związku z podniesieniem wieku emerytalnego.

Biorąc powyższe pod uwagę Rada Ochrony Pracy stwierdza, że:

1. Obecne spowolnienie gospodarcze nie może prowadzić do zaniechania działań na rzecz zachowania życia i zdrowia w pracy przez opracowanie i wdrażanie innowacji technicznych i społecznych.

Nie do przyjęcia jest bowiem zarówno z humanitarnego, społecznego, jak i ekonomicznego punktu widzenia zgoda na tolerowanie warunków pracy zagrażających życiu i zdrowiu człowieka.

2. Ochrona człowieka w środowisku pracy musi być oparta na wszechstronnej, solidnej wiedzy o oddziaływaniu poszczególnych czynników niebezpiecznych, szkodliwych i uciążliwych na organizm ludzki.

W tym aspekcie formuła programu wieloletniego "Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy" stanowi dobrą, stabilną platformę dla:

- łączenia potencjału multidyscyplinarnych badań realizowanych przez szereg wiodących jednostek naukowych,
 - utrzymania wysokiej pozycji nauki polskiej w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia wśród wiodących instytutów europejskich,
 - systematycznego bezpośredniego i pośredniego docierania z wynikami badań do zróżnicowanych grup odbiorców.
3. Nowa strategia UE w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy na lata 2013-2020 przewiduje jako priorytetowe działania w zakresie zmniejszania narażenia zawodowego na: substancje rakotwórcze i mutagenne, nanocząstki, stres psychospołeczny oraz obciążenia mięśniowo-szkieletowe. Zgodnie z tymi priorytetami powinien być realizowany III etap programu, okres realizacji: lata 2014-2016 procedowany obecnie w uzgodnieniach międzyresortowych.
 4. Wiedza o zapobieganiu zagrożeniom zawodowym musi być upowszechniana skutecznie w środowisku pracujących, w tym coraz liczniejszej populacji osób samozatrudnionych.

Konieczne jest więc wprowadzanie wiedzy o sposobach ograniczania zagrożeń dla życia i zdrowia w środowisku pracy do:

- programów nauczania na wszystkich szczeblach edukacji, która kształci przyszłych pracowników i pracodawców oraz niezbędnego podniesienia jakości szkoleń,
- mediów w ramach ich społecznej misji publicznej.

Rada Ochrony Pracy pozytywnie ocenia stan realizacji zadań programu wieloletniego "Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy" i uważa za konieczną jego kontynuację w latach 2014-2016 (etap III). Przedstawiony Radzie Ministrów dokument powinien uwzględniać priorytety przewidziane w Nowej Strategii UE w zakresie poprawy warunków pracy oraz wyzwania określone w dokumentach krajowych, w tym średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Ochrony Pracy

Poseł Izabela Katarzyna Mrzygłocka

Warszawa, 26 kwietnia 2013 r.